

הלכות נטילת ידים שחרית סימן ו

בניש מפרשים, על שם שהגוף דומה לנוד מלא רוח והוא מלא נקבים, כדלקמן בסמוך. יוש מפרשים 'בחקמה', שהתקין מזונותיו של אדם הראשון ואחר-כך בראו. וברא בו נקבים רבים (א) חלולים חלולים, ופרוש: נקבים רבים, כגון פה וחוטם ופי טבעת, וגם ברא בו אברים רבים חלולים, כמו לב וכרס ומעים. (ב) שאם יפתם אחד מהם, (ג) כלומר, שבנקבים יש נקב אחד השהוא הפה, שבשהוא במעי אמו הוא סתום, וכשיוצא לאויר העולם הוא נפתח, ואם כשיוצא לאויר העולם היה נשאר סתום, לא היה אפשר להתקיים (ב) (א) אפלו שעה אחת, ויעוד יש לפרש, ישגבול יש לאדם היה נפתח אחד מהם, לא היה אפשר להתקיים אפלו שעה אחת. (ד) אי אפשר להתקיים אפלו שעה שיכולין נקביו לפתם ולא ימות, וכיון שעבר אותו הגבול (ג) (ב) (א) אי אפשר להתקיים אפלו שעה אחת. וכיון שבכלל הנקבים הם פי הטבעת ופי האמה, ובכלל האברים החלולים שאם יפתח אחד מהם אי אפשר להתקיים הם פה ומעים, שפיר הוי שבת זה מענין עשיית צרכיו. וי אפשר עוד, שמאחר שאם יוצא לנקביו ביותר עד שאם עבר הגבול ימות, בכלל שאם יפתח אחד מהם הוא, והוי שאם יפתח אחד מהם נמי מענין עשיית צרכיו ממש. (א) (ה) ורופא [חלי] כל בשר, על שם הנקבים שבנא בו להוציא פסלת מאכלו, כי אם יתעפש בפטן ימות, והוצאתו היא רפואה. ומפליא לעשות, המפני שאדם דומה לנוד מלא רוח, ואם יעשה אדם בנוד נקב בחדה של מחט הרוח יוצא, והאדם מלא נקבים ורוחו משתמרת בתוכו, הרי זה פלא. ויעוד יש לפרש, על שם שבדרך טוב המאכל ורוחה הפסלת: הגה ועוד יש לפרש, שמפליא לעשות במה ששומר רוח האדם בקרבו וקושר (ו) דבר רוחני בדרך גשמי, והכל הוא על-ידי שהוא רופא כל בשר, כי אז האדם בקו הבריאות ונשמתו משתמרת בקרבו (דברי עצמו): ב יש נוהגין (ד) (ז) (ח) להתמין (ח) לברך על נטילת ידים עד בואם (ט) (י) לבית-הכנסת ומסדרים

ב פרוש רש"י שם ג תוספת שם ד בית יוסף לרעת השור ה נדה ל ו בית-יוסף ו שם ז ה"ר דוד אבן-עזרא ח שם ט בנמא פרוש רש"י ט הדי"א שם י קל-בו בסימן ב שם ט"מ

אמש קבל שיה (1) כת פני נמי אנ (2) יכ ס ל ב ו 1

שערי תשובה

באר היטב

(א) אפלו שעה אחת. וכן גרסת האר"י ו"ל. וט"ז ג"כ אינו מוחק גרסא זו, ע"ש: (ב) אי אפשר. ו"א בציירי תחת האלף, כי המלה נגזרת מן 'אין': (ג) רופא חלי. ב"ח ושל"ה ומט"מ כתבו שאין לומר חלי רק רופא כל בשר; וט"ז כתב דשני [הגרסאות הן נכונות וחלילה למחקר אחת מהן, ע"ש: (ד) להמתין. קבלה מר"י חסיד: היוצא מביתו לבהכ"נ, קדם שיחפץ לאמר פרשת שמע ישאל, מט"מ: (ה) לבהכ"נ. כתב הב"ח: ודוקא כשהולך מיד לבהכ"נ. ובע"ה כתב, דאומן שאומרים תהלים קדם ענטי"ל לא יפה הם עושים, כי לענין הפנה על פסוק שמע ישראל. ועין סי' מו שהטור כתב שרי וקרוב לומר שהנוצר במ"מ בשם ר"י חסיד אין כל חדש, דלפעמים שהיה מתנא שהעביר ונכר זמן ק"ש היה קורא אותה קדם שהלך לבהכ"נ. ולפעמים היה מתמין על הק"ש שאחר לפיכך. על-כן היה נראה ג"כ שבפנתו על כל הפרשה. ועין שם מ"ש בשם תשובת רש"י ס"ד, ותמט"מ תלמידו של רש"י ורב קבלתו ממנו, ונרש"ל שם פתב שהיה אומר כל הפרשה; וכע"פ נראה שהדברים הן בסגנון אחר. בכדי באה קבלה זו רק על פסוק הראשון לבד, ואם קבלה הוא נקבל. ונראה לפי שא"צ רק לומר פסוק שמע ישראל לבד וא"צ לומר בשם כבודו של ה' ואל תהגה פן. ואם בעת שנטל ידיו הוא צריך לנקביו שאפלו ביד"ת אסור, ואפלו יכול להעמיד עצמו עד פרסה, אין לו לברך עני"ל עד שיעשה צרכיו, ויברך ענטי"ל ואשר צר, וכמ"ש ב"ד. ועין סי' צב. ועי' באר"י סי' ד סס"ק ה מ"ש שם על דברי סדר היום. ובשינוי כנה"ג פתב בשם ברפת אברהם שיש לברך תחלה אשר צר ואח"כ על נט", ע"ש. ולבארנה נראה שהיו עמו, כיון שבקנה זו חייבה עתה וברפת עני"ל הוא תשלומין, מבענין לה לברוכי חובת שעתה ברישא. אבל מל' הפוסקים שלא דדקו בקנה נראה דשפיר דמי לאקדומי עני"ל; ונראה טעמא, אע"ג דגבי תפלה חובת שעתה קדם, כמבאר בסי' קח, מ"מ כאן כיון דבלא"ה יש פוסקים הסוברים דעל עשיית צרכיו מברך

(א) חלולים. פרוש, איברים חלולים. ולא יאמר חללים, דבכלל לא ישן בריאה: (ב) שאם יפתם וכו'. פן היא גרסת הרמב"ם, אבל גרסא שלנו ורש"י ורי"ף ור"א"ש ואם יפתחו קדם [הגר"א]: (ג) כלומר שבנקבים וכו'. משום דגרסתו היה "אי אפשר להתקיים אפלו שעה אחת", וקשה לו, דאדם סתם פיו הרבה שעות, ולזה אמר כלומר וכו'. אבל מנהגנו שלא לומר 'אפלו שעה אחת', כמו שכתב הר"מ, וכן מוכח באגדה; פן כתב המגן-אברהם, וכן משמע בבאור הגר"א. ועין ט"ז: (ד) אי אפשר. ו"א בציירי תחת האלף, פי המלה נגזרת מן 'אין', פן כתבו הפאר היטב והפריימג'דים. ובשערי-תשובה מלישב הגרסא בחירק שגם-כן פנתו כמו 'אין', כמו דכתיב 'אי כבוד', שפרש רש"י שם שבפנתו כמו אין כבוד: (ה) רופא חלי. ב"ח ושל"ה ומטה-משה כתבו שאין לומר 'חלי' רק רופא כל בשר, וט"ז כתב דשני הגרסאות הן נכונות וחלילה

משנה ברורה

למחקר אחת מהן, עין שם: (ו) דבר רוחני. ובפנתו פתוב, דהנשמה נהנית מרוחניות המאכל והגוף נהנה מגשמיית המאכל, ומכח זה קשורים זה בזה על-ידי המאכל [מ"א]: (ז) להמתין. קבלה מרבי יהודה חסיד: היוצא מביתו לבית הכנסת, קדם שיחפץ לאמר פסוק שמע ישראל; אבל (ב) כיון שלא לצאת בזה המצות עשה דקריאת שמע², אלא-אם-כן נראה שיעבר זמן קריאת שמע³. ועין לקמן בסוף סימן מו מה שכתבנו במשנה ברורה שם⁴: (ח) לברך. ודוקא (ג) אם הולך מיד לבית הכנסת, אבל אם לומד אחר הנטילה, וכל-שכן בשמפסיק בשיחה בטלה, ואחר זה הולך לבית-הכנסת ומברך שם על נטילת ידים, לכלי עלמא לא עבד שפיר⁵, דיש הפסק גדול בין נטילה לברכה, וכדלקמה. על-כן (א) אותם שאומרים תהלים קדם על נטילת ידים לא יפה הם עושים, דהוי הפסק גדול. כתב הלבוש: אותם שאומרים תהלים, טוב יותר שיאמרו קדם התפלה, עין שם הטעם⁶:

שער הציור (ב) פריימג'דים: (ג) ב"ח: (א) עמק-הברכה: